

BIOLOGIYA XONALARINI UMUMIY O`RTA TA`LIM MAKTABLARIDA SINI JIHOZLANISH TARTIBI

Aliyeva Mavjudaxon Baxromjon qizi

Qo`qon Davlat pedagogika insitituti Biologiya kafedrası o`qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15308091>

Annotatsiya: Umumiy o`rta ta`limi maktablarda biologiya xonasini jihozlanishiga qo`yilgan talablar hozirgi zamonaviy texnik vositalar bilan birga, pedagogik, sanitariya-gigienik talablarda ham o`zgarishlar berilgan. Bu talablarning transformatsiyasi o`quvchilarda biologiya fanini o`qitishda kreativlikni rivojlantirish uchun muhim ekanligi xulosa qilingan.

Kalit so`zlar: Biologiya xonasi, laboratoriya, jihozlanish, talablar.

Абстрактный

Вместе с нынешней современной технической оснащённостью изменились требования к оборудованию кабинета биологии в школах общего среднего образования, а также педагогические, санитарно-гигиенические требования. Сделан вывод, что трансформация этих требований важна для развития креативности в преподавании биологии.

Ключевые слова: Кабинет биологии, лаборатория, оборудование, требования.

Abstract

The requirements for the equipment of the biology room in schools of general secondary education have been changed along with the current modern technical equipment, as well as pedagogical, sanitary-hygienic requirements. It was concluded that the transformation of these requirements is important for the development of creativity in the teaching of biology.

Key words: Biology room, laboratory, equipment, requirements.

Bugungi zamonaviy ta'limda maktablarni o'quv va laboratoriya uskunalari, kompyuter texnikasi, darsliklar va o'quv uslubiy materiallar bilan ta'minlash zarurati har qachongidan ham dolzarb masaladir. Umumiy o'rta ta'lim maktablamning moddiy texnika bazasini mustahkamlash orqali o'quvchilarda DTS talablariga mos holda bilimlarni shakllantirish, ko'nikma va malakalarni tarkib toptirish jarayoniga amaliy yordam ko'rsatish uchun biologiya xonasini zamon talablari asosida tashkil etish zarur. Biologiya xonasi uchun yo'lakka yaqin joylashgan oxirgi xonani tanlash maqsadga muvofiq bo'ladi. Chunki bu joylarda tabiat muzeyi, ko'rgazmalar tashkil etish mumkin.

Sinf xonalari derazalarining yo'nalishi ufqning janubiy, sharqiy yoki janubi-sharqiy tomonlarida bo'lishi kerak.

Xonaning chap tomonida yorug'lik bo'lishi kerak. Ofis xonasining chuqurligi 6 m dan ortiq bo'lgan ikki tomonlama yoritishda balandligi poldan kamida 2,2 m bo'lishi kerak bo'lgan o'ng tomondagi yoritish moslamasi talab qilinadi. Yorug'lik teshiklarini (ichki va tashqi tomondan) jihozlar yoki boshqa narsalar bilan to'sib qo'yish taqiqlanadi. Katta o'simliklar yoki o'simlik javonlari derazalarga joylashtirilmaligi kerak. Shkafning yorug'lik teshiklari sozlanishi quyoshdan himoya qiluvchi asboblardan jihozlangan bo'lishi kerak, masalan, pardalar, devor va mebel rangiga mos keladigan ochiq rangdagi mato pardalari.

Biologiya xonasi 2 ta: dars olib boriladigan o'quv xonasi, laboratoriya hamda tirik tabiat burchagi xonalaridan iborat bo'lishi kerak. Biologiya xonasining talab darajasida jihozlanishi biologiya o'qituvchisi zimmasiga yuklatiladi.

Biologiya xonasi quyidagi asosiy vazifalarni bajarishga yo'naltirilgan:

- ta'limning samaradorligi oshirish maqsadida o'quv jarayonini tashkil etishda kerak bo'ladigan jihozlar bilan ta'minlash; dars va o'quv jarayonining boshqa shakllarida o'qitishning texnik vositalaridan foydalanish;

- o'quvchilar bilimini aniqlash, nazorat qilish va baholashda EHMning nazorat dasturlaridan foydalanish;

- biologiya bo'yicha sinf va maktabdan tashqari mashg'ulotlarni olib borishda kerak bo'ladigan jihozlar bilan ta'minlash;

Biologiya o'quv xonasi quyidagilar zarur bo'lgan mebel va maxsus jihozlar bilan jihozlanadi: doska, o'qituvchi stoli va stuli, namoyish stoli, o'quvchilar uchun parta va stul, preparat va mulyaj saqlanadigan alohida shkaflar, biologiya xonasini bezatishda predmetining etika va estetik talablariga ahamiyat berish kerak. Xonada o'simlik va hayvonot dunyosining evolyutsion rivojlanish tarixini, ko'zga ko'ringan biologlarning portretlari qo'yilsa maqsadga muvofiq bo'ladi. Biologiya xonasining barcha jihozlari dars davomida tajriba, amaliy ish va kuzatishlar o'tkazishda, jadvallar, videofilm diapozitivlarini o'z vaqtida namoyish etish, amaliy ishlarda material va asboblarni tarqatish hamda yig'ib olishga moslashgan bo'lishi kerak. Bu o'z navbatida o'quv qurollarini muayyan tizimda saqlashga, ularni darsda foydalanish uchun tez topish va tayyorlashga imkon beradi. Bularning hammasi o'quvchilarda o'quv mehnatini tashkil qilish madaniyatini tarbiyalaydi.

Laboratoriya xonasi biologiya xonasining ajralmas tarkibiy qismidir. Unda asosan o'quv ko'rgazma qurollar, asboblari, idishlar, ya'ni o'qitish jarayonini tashkil etishga kerak bo'lgan barcha qo'llanmalar saqlanadi. Audio va videokassetalar, videodisklar, didaktik materiallar, laboratoriya va amaliy mashg'ulotlar olib borish uchun yo'riqnoma berish hamda ko'rsatmalarni hammasi malum bir mavzu yuzasidan tuzilgan bibliografik kartatekalar tizimiga kiritiladi. Bularidan tashqari, laboratoriya xonasidagi stolda tajribalar o'tkazish uchun zarur materiallar tayyorlanadi, ko'rgazmalar ta'mirlanadi. Stolda jo'mrakli suv krani bo'ladi. Undan idishlarni yuvishda foydalaniladi.

Biologiya o'qitish xonasi, laboratoriya xonasidan tashqari, tirik tabiat burchagini tashkil qilish lozim. Tirik tabiat burchagida faqat tirik o'simlik va hayvonlarni saqlash, ular ustida tajribalar o'tkazish hamda darslarda namoyish etish uchungina emas, balki darslardan va sinfdan tashqari ishlarni bajarish uchun foydalidir. Tirik tabiat burchagini imkon darajasida biologiya xonasining yaqinidagi tashkil qilish mumkin.

Umumta'lim maktablarida biologik ta'limning samaradorligi ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish shakllari bo'lgan dars, darsdan va sinfdan tashqari ishlar, ekskursiyalarni talab darajasida o'tkazishga bog'liq. Mazkur mashg'ulotlarni talab darajasida tashkil etilishi, avvalo biologiya o'quv xonasi, laboratoriya, tirik tabiat burchaklarini to'liq jihozlashga bog'liqdir.

Biologiya o'quv fani asosan tirik organizmlar to'g'risida bilim beruvchi fan. Biologiya o'quv fanini DTS talablari asosida o'qitish, tirik organizmlar ustida ko'rgazmali va amaliy usullarni qo'llash asosida mashg'ulotlar o'tkazishga imkon beradigan moddiy bazani tashkil etishni talab etadi.

Biologiya darsida o'quv asbob uskunalaridan foydalanishda zarur bo'lgan umumiy talablar mavjud.

1. Pedagogik talablar:

2. Biologiya xonasiga qo'yiladigan xavfsizlik va gigiyena talablari:

3. Estetik talablar:

Xonaga qo'yilgan har bir jihoz, shuningdek, ularning elementlari va umumiy ko'rinishi go'zallik qonuniyatlariga javob berishi, o'quvchilarning badiiy didini tarbiyalashi o'quvchida ham, o'qituvchida ham qoniqish hissini hosil qilishi kerak.

Biologiya o'qitishning moddiy bazasini asosiy qismini tirik tabiat burchagi tashkil etadi. Unda o'quvchilarning biologiyaga bo'lgan qiziqishlari, bilim doirasini kengaytirish uchun boy imkoniyatlar bor.

Tirik tabiat burchagi dastlab, o'quvchilar kuchi bilan biologiya kabinetida, sinf derazalarida tashkil etiladi

Tirik burchakda biologik xususiyatlarini o'rganish uzoq vaqt diqqat bilan kuzatishlar olib borishini va tajribalar qo'yishni talab qiluvchi yovvoyi o'simliklar ham bo'lishi zarur. Bunday o'simliklarni ekskursiya vaqtida tuprog'i bilan kovlab olinib, kichikroq gultuvaklarga o'tqaziladi.

Tirik tabiat burchagi yosh tabiatshunoslarning ish joyi hamdir. Bu yerda yosh tabiatshunoslar kuzatuv ishlarini olib borib, uni natijalarini yozadilar, hayvonlar uchun oziq tayerlaydilar, turli moslama yasaydilar va tamirlaydilar.

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarning biologiya fanini a'lo darajada o'zlashtirishlariga nafaqat dars jarayonlari, balki ularning qiziqishlarini ortishiga sabab bo'luvchi laboratoriya mashg'ulotlari va tirik tabiat burchagi ham muhim rol o'ynaydi.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tolipova J, Gofurov, Biologiya talimi texnologiyalari.
2. N.N.Azizxo'jayeva. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik maxorat. Toshkent-2006.
3. https://uz.wikipedia.org/wiki/Tabiiy_fanlar